

NOVE PRILIKE

Prilika da se isproba nešto novo

Zbog boravka u karantinu kod kuće i samo-izolacije tokom trenutne vanredne zdravstvene situacije mladi se teže bave svakodnevnim interesima i aktivnostima. Na primjer, čini se da neće biti ništa od službenih mečeva i fizičkih sportova, a u pitanje su dovedene i neformalnije aktivnosti, poput jednostavnog druženja s prijateljima. U ovoj lekciji govorimo o tome kako tehnologija može pomoći mladima da se i dalje bave postojećim i isprobavaju nove zanimacije u ovim kriznim vremenima.

Učenici će moći:

- ▶ Razmišljati o uticaju trenutne vanredne zdravstvene situacije na njihove svakodnevne interese i aktivnosti;
- ▶ Analizirati nove prilike za rekreaciju i učenje koje se otvaraju u trenutnim okolnostima;
- ▶ Utvrditi na koje načine mogu koristiti digitalne tehnologije kako bi se i dalje bavili postojećim interesima i isprobavali nove;
- ▶ Razviti vlastitu fleksibilnost, prilagodljivost i toleranciju prema dvosmislenosti.

Učenje i kreativnost

POTICAJ

Promišljanje:

Učenici u parovima razmišljaju o tome kako na njihove svakodnevne interese i aktivnosti kao što su druženje, hobiji, sport, učenje, itd. utiču restrikcije nametnute s ciljem sprečavanja širenja koronavirusa.

Razgovaraju sa svojim partnerom o tome i razmjenjuju lična iskustva, te njihove osjećaje i zabrinutosti u vezi s ovom temom.

Učenici ostatku grupe govore o njihovim partnerima, šta se promijenilo u njihovim životima i kako je to na njih uticalo, npr. na njihove osjećaje, strahove, itd.

Pronađite odgovarajući alat za ovu vježbu, npr. WhatsApp. Podsjetite učenike da pažljivo slušaju svog partnera i zapamte osnovne stvari.

Zatražite od učenika da njihova izlaganja budu kratka.

DISKUSIJA

Nakon vježbe promišljanja:

- ▶ Kako se osjećate kada ne možete raditi stvari koje ste inače radili?
- ▶ Da li trenutna situacija donosi neke prednosti? Ako je vaš odgovor da, koje su to prednosti?
- ▶ Da li bi se stvari koje ste inače radili sada mogle uraditi drugačije, bez izlaženja ili sastajanja sa ljudima licem u lice? Razmislite o nekim primjerima.
- ▶ Kako nam tehnologija može pomoći u ovoj situaciji? Dajte neke ideje. Možete li preporučiti neke alate, npr. aplikacije, društvene medije, web stranice, itd.?
- ▶ Mogu li se neki od tih alata također koristiti za pomoć u nastavi kod kuće - kao što je ova lekcija? Kako?
- ▶ Da li vam je tehnologija pomogla da nađete neki novi interes ili aktivnost u toku pandemije, nešto što vam prije nije palo na pamet? Ako jeste, o čemu se radi?
- ▶ Da li u društvu postoji iko ko pokušava pomoći mladima da iznađu kreativne aktivnosti koje mogu raditi kod kuće? Vladine institucije ili neko drugi? Da li bi trebali raditi više na tome? Zbog čega?

Pojednostavite ova pitanja za mlađe učenike.

Učenici mogu pomagati jedni drugima u iznalaženju odgovora na ova pitanja.

Možete pronaći informacije na internetu za učenike koji žele nastaviti učenje, npr.

https://ec.europa.eu/education/resources-and-tools/coronavirus-online-learning-resources_en

Provjerite na internetu inicijative u vašoj zemlji i učenicima dajte relevantne informacije.

ZAKLJUČAK

Podsjetite učenike zbog čega su na snazi trenutne restrikcije.

Objasnite da unatoč tome što privremeno ne mogu da se bave uobičajenim aktivnostima onako kako su navikli, mogu koristiti tehnologiju da pronađu drugačije načine bavljenja istim stvarima. Tehnologija im također može pomoći u pronalaženju novih interesa o kojima ranije možda nisu razmišljali. Potaknite učenike da eksperimentiraju i ohrabrite ih da se ne boje grešaka, jer kreativnost podrazumijeva napuštanje uspostavljenih obrazaca i prihvatanje grešaka kao sastavnog dijela procesa učenja.

Podijelite podatke o svim web stranicama prilagođenim učenicima koje bi im mogle pomoći.

ZADATAK

Učenici razmišljaju o novom interesu kojim su se počeli baviti tokom pandemije ili o kojem razmišljaju.

Pripremaju kratku prezentaciju na tu temu za svoje kolege iz razreda i objašnjavaju im zbog čega su izabrali baš to.

Za ovaj zadatak pogodan je rad u parovima ili malim grupama.

Potaknite učenike na korištenje novih, kreativnih načina izlaganja.

DALJE AKTIVNOSTI

Učenici izlažu svoje ideje.

Razmišljaju o tome da li će nakon ukidanja restrikcija zbog koronavirusa nastaviti da koriste bilo koju od novih tehnologija koju su sada počeli koristiti.

Razmišljaju o primjerima mladih koji se suočavaju sa više ograničenja u životu od njih, npr. zbog invaliditeta. Razgovaraju o tome kako društvo može pomoći i šta mogu uraditi oni lično ili njihova škola.

Podsjetite učenike na prava djece da razvijaju svoju "ličnost, talente i mentalne i fizičke sposobnosti do njihovih punih mogućnosti" (Konvencija o pravima djeteta, član 29.).

ŽIVOT U KARANTINU

Može li nam tehnologija pomoći da ga lakše podnesemo?

Roditelji i djeca se u trenutnoj vanrednoj zdravstvenoj situaciji moraju priviknuti na to da mnogo više vremena provode zajedno. Nivoi stresa u porodici su viši nego ikad prije. U ovoj lekciji govorimo o tome kako digitalne tehnologije mogu pomoći roditeljima i djeci da podnesu pritisak trenutne situacije, kao i ulogu koju u tome može odigrati društvo.

Učenici će moći:

- ▶ Razmišljati o vrstama stresa kojima su izložene porodice kao rezultat mjera uvedenih s ciljem sprečavanja širenja koronavirusa;
- ▶ Analizirati različite porodične situacije i uzroke stresa;
- ▶ Utvrditi načine na koje tehnologija može pomoći porodicama da podnesu situaciju;
- ▶ Razviti vještine slušanja, promatranja i rješavanja sukoba.

Učenje i kreativnost

POTICAJ

Misaoni eksperiment:

Zamislite Simpsonsone koji se moraju prilagoditi životu u karantinu u toku pandemije koronavirusa. Svi likovi su zatvoreni u kući zajedno, ne idu na posao, ne idu u školu i u stalnom su strahu da će se zaraziti virusom.

Odaberite neku drugu poznatu porodicu, stvarnu ili izmišljenu, po želji.

Za ovaj zadatak pogodan je rad u parovima ili malim grupama.

DISKUSIJA

Nakon misaonog eksperimenta:

- ▶ Šta mislite kako bi Simpsoni reagovali da su svi zajedno u izolaciji kod kuće? Kako bi se ponašali?
- ▶ Šta bi im uzrokovalo najveći stres?
- ▶ Šta se dešava sa porodicama u stvarnom životu u ovoj situaciji? Kako reaguju? Šta im uzrokuje stres?
- ▶ Da li su sve porodice izložene istom stresu? Ako nisu, koji faktori čine situaciju gorom za neke porodice? Razmislite o nekim primjerima.
- ▶ Šta bi porodice mogle uraditi da umanje stres?
- ▶ Kako im tehnologija može pomoći u ovoj situaciji? Koji vam sve načini padaju na pamet?
- ▶ Postoje li načini na koje tehnologija može učiniti porodični život još stresnijim? Koji su to načini i kako se mogu izbjeći?
- ▶ Možete li zamisliti situaciju u kojoj bi članovi porodice trebali potražiti pomoć izvana?
- ▶ Kome se u društvu možete obratiti kada stres porodičnog života postane prevelik? Kako možete druge upoznati sa svojim potrebama?

Dopustite učenicima da budu maštoviti koliko god žele.

Nemojte tražiti od učenika da govore o vlastitim porodicama, osim ako to sami ne žele.

Možda ćete trebati potaknuti učenike primjerom, npr. život u jednosobnom stanu, ili situacija sa članom porodice kojem je potrebna posebna njega ili koji je u bolnici zbog virusa.

Uključite stvari kao što su društveni mediji, aplikacije, email, video igrice, web stranice, MP3, elektronske knjige, itd.

Možda ćete trebati potaknuti učenike primjerom, npr. nasilja.

Upoznajte učenike sa lokalnim/državnim linijama za pomoć i bilo kojim drugim relevantnim javnim ili drugim servisima.

ZAKLJUČAK

Naglasite da se, za razliku od Simpsona, neke porodice u karantinu suočavaju sa stvarnim problemima, kao što su mentalne bolesti i nasilje u porodici. Djeca su posebno ranjiva.

Objasnite da, iako to možda nije potpuno rješenje, postoje mnogi načini na koje porodice mogu koristiti tehnologiju kako bi lakše podnijeli situaciju. Uključite:

- igrice i zabavu koja im pomaže da se opuste
- informacije koje ih mogu umiriti
- društvene medije koji im pomažu da ostanu u kontaktu sa prijateljima i da se druže
- savjete za samopomoć
- aplikacije za mindfulness i jogu
- linije za pomoć u hitnim situacijama, itd.

Ovdje postoji prilika da se spomenu prava djeteta, naročito član 19. o dječijoj zaštiti.

Možete pronaći druge primjere na internetu, npr.

<https://www.zdnet.com/article/tech-tips-and-tricks-to-cope-with-coronavirus-social-isolation-measures/>

ZADATAK

Učenici izrađuju mim (eng. meme) o porodičnom životu u doba pandemije virusa. Mim može biti smiješan ili ozbiljan, ali mora sadržavati praktičan savjet za pomoć porodicama da podnesu pritisak života u vrijeme aktualne krize.

Izradite digitalni slideshow mimova koji će učenici pogledati.

Učenici dijele bilo koje druge lične savjete koje možda imaju za porodice u toku karantina.

Pronađite odgovarajući alat, npr. Microsoft Photos.

DALJE AKTIVNOSTI

LAŽNE VIJESTI (FAKE NEWS)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Kako možemo prepoznati lažne vijesti?

Postoje mnoge lažne vijesti o koronavirusu koje kruže društvenim medijima, naročito priče o lažnim lijekovima za virus. Učenici ponekad nekritički dijele takve priče, misleći da su istinite ili jednostavno smiješne. U ovoj lekciji govorimo o posljedicama dijeljenja lažnih vijesti i kako razlučiti koje su vijesti prave, a koje lažne.

Učenici će moći:

- ▶ Promišljati o posljedicama dijeljenja lažnih vijesti;
- ▶ Analizirati različite vrste lažnih vijesti;
- ▶ Utvrditi tehnike za prepoznavanje lažnih vijesti;
- ▶ Razviti analitičko i kritičko razmišljanje i osjećaj digitalne odgovornosti.

Medijska i informativna pismenost

POTICAJ

Kviz istina/laž: <https://fullfact.org/quiz/coronavirus/>

Članak: <https://bit.ly/34lch8Z>

Možda ćete trebati pronaći kviz na vašem jeziku ili napraviti kviz sami. U svakom slučaju vodite računa da imate najnovije činjenice.

Da li postoji sličan članak na vašem jeziku?

DISKUSIJA

Nakon kviza:

- ▶ Koji rezultat ste imali na kvizu? Da li su vas neki odgovori iznenadili? Ako jesu, koji? Zašto?
- ▶ Zbog čega se na društvenim medijima dijele neistinite priče o koronavirusu?
- ▶ Da li je to štetno? Zbog čega, odnosno zbog čega nije?

Ako učenici ne žele povjerovati da je nešto lažno, pažljivo pristupite tom pitanju.

Nakon članka:

- ▶ Zbog čega ljudi vjeruju u lažne lijekove poput ovog?
- ▶ Zna li za neke druge lažne članke o koronavirusu?
- ▶ Kako možete provjeriti da li je članak pogrešan?
- ▶ Gdje možete potražiti pomoć?

Upoznajte učenike sa uglednim ili službenim web stranicama za koronavirus, npr. WHO.

ZAKLJUČAK

Sumirajte glavne pouke lekcije.

Podsjetite učenike da je važno provjeriti vijesti i razmisliti prije nego što ih podijele. Vježbajte glavne načine za provjeru lažnih vijesti.

Alternativno, pitajte učenike da sami sumiraju lekciju.

ZADATAK

Učenici dalje razvijaju vještine provjeravanja lažnih vijesti.

Video: <https://newsliteracy.ca/fakeout/learning-the-skills/>

U malim grupama učenici mogu odabrati tri ili četiri vijesti o koronavirusu i provjeriti njihovu pouzdanost.

Pripremaju savjete za njihove vršnjake o ovom problemu i izrađuju prezentaciju.

Na internetu postoje mnogi videi na ovu temu.

Potaknite učenike da koriste inovativne oblike digitalne prezentacije koji će se svidjeti njihovim vršnjacima.

DALJE AKTIVNOSTI

Učenici govore o najvažnijim stvarima koje su naučili iz zadatka.

Objašnjavaju koje bi savjete dali svojim vršnjacima o ovoj temi.

Objašnjavaju ko bi u društvu prema njihovom mišljenju trebao biti odgovoran za reguliranje lažnih vijesti na internetu.

Također možete dati učenicima drugu potencijalno lažnu priču da je provjere.

NASILJE NA INTERNETU (CYBERBULLYING)

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Kako ga spriječiti i kako se protiv njega boriti?

Sada kada više ne možemo izlaziti i sastajati se sa prijateljima zbog vanredne zdravstvene situacije, tehnologija utiče na naše odnose više nego ikad prije. U ovoj lekciji govorimo o razlici između komunikacije licem u lice i elektronske komunikacije, porastu nasilja na internetu i tome kako možemo spriječiti i boriti se protiv ove pojave.

Učenici će moći:

- ▶ Promisliti o tome kako tehnologija utiče na komunikaciju;
- ▶ Analizirati posljedice nasilja na internetu;
- ▶ Utvrditi načine za zaustavljanje nasilja na internetu;
- ▶ Razviti njihovu samoeфикаsnost, vrednovanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava.

e-prisutnost i komunikacija

POTICAJ

Slika 1: Slika komunikacije licem u lice

Slika 2: Slika online komunikacije

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=e5sB7mndfrQ>

DISKUSIJA

Nakon slike 1:

- ▶ Šta je komunikacija?

Nakon slike 2:

- ▶ Koje su razlike između komunikacije licem u lice i online komunikacije?
- ▶ Da li je lakše ili teže nešto iskominicirati s nekim koristeći tehnologiju? Zašto?
- ▶ Da li ekran između vas olakšava ili otežava održavanje odnosa sa drugima?

Nakon videa:

- ▶ Koja je razlika između nasilja (bullyinga) i nasilja na internetu (cyberbullyinga)?
- ▶ Da li je nasilje na internetu problem? Zašto?
- ▶ Koje su posljedice nasilja na internetu za žrtve?
- ▶ Koje su posljedice nasilja na internetu za nasilnike?
- ▶ Koje su posljedice nasilja na internetu za svjedoke?

ZAKLJUČAK

Kratko izlaganje o tome kako tehnologija utiče na komunikaciju. Ekran smanjuje naš osjećaj empatije sa drugim učesnicima u razgovoru. Ne možemo vidjeti lica drugih osoba, niti njihovu trenutnu reakciju. Biramo vrijeme i mjesto gdje želimo odgovoriti. Lakše govorimo ljudima neke stvari.

Nasilje na internetu se povećalo nakon uvođenja restrikcija vezanih za koronavirus, jer se komunikacija premjestila u digitalnu domenu. To je vrlo opasno, jer utiče na stvarni život. Svaki tinejdžer je najmanje jednom u svom životu bio u poziciji svjedoka nasilja, nasilnika ili žrtve nasilja na internetu. To znači da svi imamo ulogu u zaustavljanju ove pojave.

ZADATAK

Učenici pretražuju na internetu i razgovaraju o sljedećem:

- ▶ Koji oblici nasilja na internetu postoje?
- ▶ Šta možete uraditi ako ste svjedok nasilja na internetu?
- ▶ Šta možete uraditi ako ste meta nasilja na internetu?
- ▶ Gdje možete potražiti pomoć? Koje organizacije mogu pomoći?

Kako možete spriječiti ljude da postanu nasilnici na internetu? Učenici pripremaju prezentaciju svojih zaključaka i savjeta.

Učenici dijele njihove prezentacije.

Razmišljaju o nedavnim iskustvima. Da li su čuli za primjere nasilja povezanog sa pandemijom koronavirusa? Kako bi prema njihovom mišljenju društvo trebalo odgovoriti na te pojave? Ko je u društvu odgovoran za rješavanje ovog problema?

Pronađite dvije slike koje će se svidjeti vašim učenicima.

Samo prve četiri minute. Nema verzije na engleskom jeziku? Ugasite zvuk i vi čitajte tekst. Ili pronadite sličan video na vašem jeziku.

Pojednostavite ova pitanja za mlađe učenike.

Preskočite druga dva pitanja ako su učenici na njih već odgovorili u sklopu odgovora na prvo pitanje. Provjerite postoje li eventualne pravne posljedice nasilja na internetu u vašoj zemlji i upoznajte s tim učenike.

Nastavnik

Bolje raditi u malim grupama, ali može se raditi i individualno.

Ako se radi o malim grupama, odaberite članove tako da učenici imaju priliku raditi sa različitim kolegama iz razreda.

Potaknite učenike na korištenje novih, kreativnih načina izlaganja.

Pojednostavite ova pitanja za mlađe učenike.

DALJE AKTIVNOSTI

Kako možemo da pružimo podršku jedni drugima?

Potrebni smo jedni drugima svaki dan, naročito u vrijeme krize kao što je vanredna zdravstvena situacija u kojoj se trenutno nalazimo. Da bi sačuvali demokratiju u doba krize, građani moraju da preuzmu odgovornost i pokažu solidarnost. Ova lekcija govori o tome kako učenici mogu da doprinesu društvenom jedinstvu unatoč društvenoj distanciranosti.

Učenici će moći:

- ▶ da sagledaju trenutnu situaciju iz ugla građana koji se nalaze u stanju potrebe;
- ▶ da analiziraju različite načine pružanja pomoći;
- ▶ da utvrde na koje sve načine mogu pružiti podršku svojim porodicama i zajednicama;
- ▶ da razviju empatiju i građansku svijest.

Etika i empatija

POTICAJ

Video 1: <https://youtu.be/okpuFgbjzUQ>

Video 2: <https://www.youtube.com/watch?v=uuFYIUjFoD4>

DISKUSIJA

Nakon gledanja prvog videozapisa:

- ▶ Kojim kategorijama društva je po vašem mišljenju potrebna dodatna podrška tokom vanredne situacije koju je izazvao koronavirus? Napravite spisak onih koji su u stanju najveće potrebe i navedite njihove potrebe.
- ▶ Šta drugi ljudi mogu učiniti da im pruže potrebnu podršku? Razmislite o nekim praktičnim načinima.
- ▶ Kako možemo iskoristiti internet za pomoć? Čega se sve možete sjetiti u tom kontekstu?
- ▶ Mogu li ljudi izložiti svoje zdravlje riziku pomažući drugima u ovoj situaciji? Kako da to izbjegnju?
- ▶ Jeste li čuli za neke grupe podrške u vašoj zajednici? Šta oni rade? Kako se štite od virusa? Jeste li vi ili članovi vaše porodice bili uključeni?

Nakon gledanja drugog videozapisa:

- ▶ Šta sve mogu poduzeti mladi vašeg uzrasta, online i offline?
- ▶ Da li je s tim aktivnostima povezan ikakav rizik? Kako ćete se pobrinuti za sopstvenu sigurnost?

Kako ćete osigurati da ne ugrožavate tuđe živote?

ZAKLJUČAK

Sumirajte ideje o tome kako učenici mogu pomoći svojoj zajednici i porodici. Kratki uvod nastavnika. Trebamo objediniti različite pristupe kako bi jedni drugima pružili što bolju podršku. Možemo pokazati jedni drugima da smo zajedno, bez obzira gdje se nalazili. Mladi, koji su prva istinski digitalna generacija, imaju veliku ulogu u trenutnoj situaciji. Koje sve nove aplikacije/platforme/načine komunikacije može da koristi vaša porodica i zajednica za očuvanje društvenog jedinstva i pružanje pomoći onima kojima je ona potrebna? Ljudi moraju da paze na vlastitu sigurnost i sigurnost drugih dok pružaju podršku koja podrazumijeva direktni kontakt (*licem u lice*).

ZADATAK

Učenici biraju jedan od načina na koji djeca njihovog uzrasta mogu da koriste internet da bi pomogli ljudima koji su trenutno u stanju potrebe. Potrebno je da razmisle o načinu pružanja pomoći koji ne podrazumijeva napuštanje doma. Svoja razmišljanja zapisuju i izlažu na zanimljiv način, uz objašnjenje šta taj vid pružanja pomoći podrazumijeva i zašto bi ga preporučili drugim učenicima u razredu.

DALJE AKTIVNOSTI

Učenici promišljaju o idejama svojih kolega iz razreda i o praktičnosti tih ideja. Razmatraju njihove prednosti i nedostatke. Potaknite ih da jednu od ideja praktično isprobaju, sami ili sa prijateljima. Učenici promišljaju o tome da li se nakon što prođe vanredna situacija s koronavirusom trebamo brinuti samo za sebe, kao što smo to prije radili? Ili će uvijek biti ljudi kojima će trebati ova vrsta podrške mladim.

Možda će biti korisno da pronađete slične videozapise iz vaše zemlje.

Pojednostavite pitanja za mlađe učenike. Nemate dovoljno vremena? Preskočite neka pitanja. Imate više vremena na raspolaganju? Neka učenici raspravljaju u malim grupama (npr. kroz niti rasprave), a onda ih zamolite da svoja mišljenja predstave cijeloj grupi (npr. pomoću misaonih mapa).

Provjerite postoje li trenutno neka sigurnosna ograničenja koja se odnose na vaše učenike i provjerite jesu li njihove ideje i postupci u skladu sa propisima. Naglasite važnost sigurnosti. Nepromišljeni postupci mogu da ugroze mnoge živote.

Za ovaj zadatak je pogodan rad u malim grupama, ali učenici mogu raditi i samostalno. Ako ćete koristiti male grupe, odaberite članove svake grupe kako bi učenicima pružili priliku da rade s drugim kolegama u razredu.

IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Šta je s našim mišljenjem?

Stroge mjere koje su vlade donijele za borbu protiv širenja pandemije koronavirusa uveliko su ograničile život mladih i njihovih porodica. Mladi se o tome puno ne pitaju. U ovoj lekciji govorimo o pravu na slobodu izražavanja i šta to pravo znači za djecu i mlade u digitalnom dobu. U lekciji se naglašava potreba za uključivanjem učenika u aktualna i kontraverzna pitanja i objašnjava se kako to postići u virtualnoj učionici.

Učenici će moći:

- ▶ da se osvrnu na svoja promišljanja i osjećaje u pogledu odgovora na pandemiju;
- ▶ da analiziraju pravo na slobodu izražavanja i šta to pravo znači za djecu i mlade;
- ▶ da utvrde načine na koje im tehnologija može pomoći da izraze svoje društvene i političke stavove;
- ▶ da razviju vještine komunikacije i otvorenost prema stavovima, pogledima i praksama drugih.

Prava i odgovornosti

POTICAJ

Videozapis:

<https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/coronavirus-uk-lockdown-boris-johnson-rules-restrictions-stay-home-police- a9420231.html>
ili

<https://www.theguardian.com/world/2020/mar/25/uk-coronavirus-lockdown-rules-what-you-can-and-cannot-do>

Potražite videozapis u kojem se objašnjava usvajanje pravila za borbu protiv pandemije u vašoj zemlji. Temu pravila možete uvesti i na drugi način, npr. kroz kviz. Raspravu o pravilima prilagodite nivou znanja učenika.

DISKUSIJA

Nakon videozapisa:

- ▶ Kako su ova nova pravila uticala na vas i vašu porodicu?
- ▶ Kakav je vaš stav o njima? Po vašem mišljenju:
 - Koliko su jasna pravila?
 - Koliko ih je lako provesti?
 - Koliko su djelotvorna?
 - Koliko su pravična?
- ▶ Koliko je važno da vlade saslušaju mišljenja mladih ljudi poput vas o ovim i sličnim pitanjima? Zašto to mislite?
- ▶ Trebaju li mladi čekati da ih neko upita za mišljenje prije nego ga izraze? Ili ne trebaju čekati već trebaju reći odmah šta misle? Zašto to mislite?

Na koji način možete upotrijebiti tehnologiju da vaše mišljenje dopre do što većeg broja ljudi? Koje sve metode imate na raspolaganju?

Za ovaj zadatak pogodan je rad u malim grupama, ali nije neophodan.

Potaknite učenike da obrazlože svoje mišljenje.

Navedite neki primjer da ih potaknete za razmišljanje, npr. prijedlog novog zakona koji će se negativno odraziti na mlade.

ZAKLJUČAK

Navedite neke primjere korištenja digitalne tehnologije za izražavanje društvenih ili političkih stavova, kao što su poruke, elektronska pošta, društveni mediji, online peticije, službene web stranice (vlade, ombudsmana, omladinskog parlamenta, medija, NVO).

Naglasite koliko je važno da se mladima omogući da izraze svoja mišljenja o pitanjima koja se njih tiču i istaknite koristi njihovog angažmana kako za društvo tako i za njih same.

Potražite koristan sažetak na internetu, npr.

<https://medium.com/swlh/how-to-avoid-slacktivism-a-guide-for-digital-activists-81b4d7b12530>

Ovdje je dobra prilika da se spomenu članovi 12. i 13. Konvencije o pravima djeteta.

ZADATAK

Učenici pišu mini blog u kojem izražavaju svoj stav o mjerama odgovora na vanrednu situaciju izazvanu koronavirusom u zemlji. Svoj stav potkrjepljuju obrazloženjem.

Zamolite učenike da pronađu kolege u razredu koji dijele njihovo mišljenje i da zajedno rade u grupi, ako je to izvodivo.

DALJE AKTIVNOSTI

Učenici između sebe dijele mini blogove, diskutuju o njima i razmatraju da li da ih objave online. Promišljaju o drugim temama za koje je po njihovom mišljenju važno saslušati mišljenje mladih - u školi, u lokalnoj zajednici, na nivou države ili na međunarodnom nivou. Razmatraju da li je neka od tih tema kontraverzna. Analiziraju pojam „kontraverzno“, daju primjere kontraverznih pitanja i razmatraju kako najbolje diskutovati o takvim pitanjima.

Uputite učenike na web stranice koje bi im mogle biti od pomoći.

Možete konsultovati priručnik Vijeća Evrope: <https://edoc.coe.int/en/human-rights-democratic-citizenship-and-interculturalism/7738-teaching-controversial-issues.html>

Ko vas posmatra?

Zemlje širom svijeta uvode nove alate za vršenje nadzora u nastojanju da uspore širenje pandemije koronavirusa. Iako većina ljudi odobrava korištenje tehnologija za praćenje ljudi s virusom, postoji i zabrinutost da se neke od tih tehnologija mogu koristiti u manje etičke svrhe. U ovoj lekciji govorimo o nekim alatima za vršenje nadzora koji su nedavno uvedeni i posljedicama tog nadzora po građane i društvo.

Učenici će moći:

- ▶ da izraze svoje stavove o primjeni nadzorne tehnologije za spečavanje širenja pandemije koronavirusa;
- ▶ da analiziraju uticaj ove vrste tehnologije na građane i društvo;
- ▶ da utvrde prihvatljive i neprihvatljive načine korištenja nadzorne tehnologije;
- ▶ da prošire znanja i razviju sposobnost kritičkog sagledavanja svijeta politike i medija.

Privatnost i sigurnost

POTICAJ

1. Misaoni eksperiment:

Zamislite državu u kojoj je vlada odlučila da svaki građanin mora nositi biometrijsku narukvicu koja 24 sata dnevno prati temperaturu tijela i otkucaje srca. Prikupljene informacije bi vladi omogućile da prati zdravstveno stanje građana, ali i njihove emocije. Na primjer, vlada bi tako mogla znati kada se neko smije, plače ili se ljuti. To, naravno, nije svrha zbog koje su narukvice prvobitno izrađene.

2. Videozapis: <https://www.youtube.com/watch?v=TUFzN7So6GM>

Nakon misaonog eksperimenta:

- ▶ Zašto bi građani htjeli da nose ovakvu narukvicu?
- ▶ Zašto bi vlada uvodila ovakve narukvice?
- ▶ Zašto bi neki građani mogli biti sumnjičavi?
- ▶ Imaju li pravo da budu sumnjičavi? Zašto da, odnosno zašto ne?
- ▶ Šta mislite o ovoj ideji općenito? Je li to dobra ideja? Zašto jeste, odnosno zašto nije?
- ▶ Da li bi bilo bolje da je nošenje narukvice dobrovoljno? Zašto bi bilo bolje, odnosno zašto ne bi bilo bolje?

Nakon videozapisa:

- ▶ Koju vrstu nadzorne tehnologije koriste vlade u borbi protiv pandemije?
- ▶ Šta se sve može nadzirati pomoću ove tehnologije?
- ▶ Da li se nadzor vrši na obaveznoj ili dobrovoljnoj osnovi?
- ▶ Neki ljudi imaju određene sumnje u vezi sa ovim nadzorom. Misli li da imaju pravo da budu sumnjičavi? Zašto da, odnosno zašto ne?
- ▶ Šta mislite o ovoj vrsti nadzora općenito? Je li to dobra ideja? Zašto da, odnosno zašto ne?
Je li bolje da nadzor bude obavezan ili je bolje da bude dobrovoljan? Šta mislite? Zašto?

Rezime o različitim vrstama nadzorne tehnologije, npr. CCTV sa prepoznavanjem lica, pametni telefoni, dronovi, Alexa, itd.
Objasnite kako se nadzorna tehnologija može koristiti za kontrolu građana i za pomoć građanima. Navedite neke primjere – iz trenutne situacije, prošlosti ili iz književne fikcije.

Učenici kreiraju infografiku kojom će pokazati gdje bi oni povukli liniju između prihvatljivog i neprihvatljivog nadzora vlade. Navode primjere prihvatljivog i neprihvatljivog nadzora i obrazlažu svoju odluku.

Učenici između sebe dijele svoje infografike.
Promišljaju o tome ko sve koristi tehnologiju za prikupljanje informacija o ljudima, o vrstama informacija koje se prikupljaju i za šta se te informacije koriste.

Ova ideja je preuzeta iz članka koji je napisao Yuval Noah Harari: <https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75>

Potražite videozapis sa sličnim sadržajem na vašem jeziku na temu nadzorne tehnologije koja se koristi u vrijeme pandemije. Ako ne možete pronaći videozapis sa sličnim sadržajem na svom jeziku, utišajte zvuk na ovom i objasnite šta se dešava.

Za ovu aktivnost idealan je rad u parovima ili u malim grupama, ali nije neophodan.

Potaknite učenike da za svako pitanje ponude što više odgovora.

Ovdje je dobra prilika da se objasne dešavanja u vašoj zemlji.

Ovdje je dobra prilika da se spomene pravo na poštovanje privatnosti (EKLJP, član 8.).

Nastojte koristiti primjere iz svoje zemlje ili regiona.

Ovdje je dobra prilika da se istaknu razlike između demokratskog i totalitarnog društva.

Postoje brojni online alati koje učenici mogu koristiti za ovaj zadatak, npr. Canva, Coggle ili Google Jamboard.

Obuhvatite prikupljanje i unovčavanje podataka od strane velikih tehnoloških kompanija.

DISKUSIJA

ZAKLJUČAK

ZADATAK

DALJE AKTIVNOSTI

Nije sve u cijeni?

Mnogi ljudi mijenjaju svoje kupovne navike kako se prilagođavaju životu u karantenu tokom pandemije koronavirusa. U ovoj lekciji govorimo o mogućim posljedicama ovih promjena u ponašanju potrošača za društvo u cjelini i o tome kako nam tehnologija može pomoći da svoju kupovinu učinimo zdravijom, pravičnijom, ekološki prihvatljivijom i održivom.

Učenici će moći:

- ▶ da se osvrnu na kupovne navike svoje porodice i kako se one mijenjaju usljed pandemije;
- ▶ da analiziraju razloge zbog kojih je došlo do promjene kupovnih navika;
- ▶ da utvrde zdravije, pravednije, ekološki prihvatljivije i održive načine kupovine;
- ▶ da razviju osjećaj za pravdu i pravičnost te sposobnost kritičkog promišljanja o ekonomiji, okolišu i održivosti.

Potrošačka svijest

POTICAJ

Grupna anketa:

Upitajte učenike kako se promijenio način kupovine hrane u njihovom domaćinstvu od proglašenja pandemije. Na primjer, da li kupuju:

- češće/rjeđe?
- u manjim mjesnim prodavnicama/velikim supermarketima?
- lično ili online?

Da li kupuju:

- više/manje hrane?
- više svježih/obrađene hrane ili brze hrane?

Da li više uzgajaju sopstvenu hranu?

Da li više kuhaju sami svoju hranu?

Da li je cijena igra veću ili manju ulogu?

Je li bilo drugih promjena?

Kreirajte svoju anketu. Postoje brojni besplatni online alati za anketiranje, npr. Google Forms.

Pretvorite podatke iz ankete u online grafikon ili zamolite učenike da oni to urade umjesto vas.

DISKUSIJA

Nakon ankete:

- ▶ Šta vam anketa govori o promjenama koje su se desile u kupovnim navikama ljudi od pojave virusa?
- ▶ Koji su po vašem mišljenju razlozi za ove promjene?
- ▶ Da li mislite da će promjene:
 - učiniti ljude zdravijima?
 - biti bolje po okoliš?
 - biti pravičnije za proizvođače hrane?
- ▶ Šta obično utiče na izbor pri kupovini hrane?
- ▶ Kako privoliti ljude da ove druge faktore uzmu u obzir prilikom kupovine?
- ▶ Ko u društvu treba da se pobrine da je hrana koju kupujemo zdrava, prihvatljiva za okoliš i da se postupa pravično prema proizvođačima hrane?

Potaknite učenike da daju što više odgovora.

Potaknite učenike da detaljno istraže prednosti i mane za svako od ovih pitanja. Možda će vam biti lakše da ih podijelite u tri grupe za ovaj zadatak.

Možete zatražiti od učenika da naprave listu i utvrde odgovornosti za svakog.

ZAKLJUČAK

Sumirajte glavna pitanja koja proizilaze iz diskusije.

Rezimirajte kako prilikom kupovine hrane ne gledamo samo na cijenu i ono što nam se sviđa, već mislimo i na svoje zdravlje, okoliš, pravičnost i pravednost u društvu.

Ukratko objasnite glavne faze lanca nabavke hrane u vašoj zemlji.

Objasnite kako naš izbor u svojstvu potrošača utiče na taj proces.

Pokušajte pronaći odgovarajuću infografiku, npr.

<https://www.futurelearn.com/courses/explore-how-farmers-produce-food-sustainably/0/steps/60769>

ZADATAK

Učenici zamišljaju da pomažu u kreiranju aplikacije koja potrošačima pomaže da odaberu pravi artikl pri kupovini. Ova aplikacija može skenirati svaki proizvod sa barkodom i ocijeniti ga. Učenici trebaju da odaberu aspekt kupovine koji aplikacija vrednuje: zdravlje, okoliš ili pravičnost. Učenici prave listu kriterija koje aplikacija koristi i odlučuju o tome kako će se svaki kriterij ocjenjivati.

Već postoji dosta sličnih aplikacija. Stariji učenici će možda željeti da ocijene neke od tih aplikacija ili da ih sami dizajniraju. Pogledajte: <https://bit.ly/3axohWx>

DALJE AKTIVNOSTI

Učenici prezentuju svoje ideje za aplikaciju i objašnjavaju kako su došli do tih ideja. Razmatraju praktičnu primjenu aplikacije i šta bi nekoga navelo da koristi tu aplikaciju. Razmišljaju o promjenama u drugim oblicima kupovine usljed pandemije i razmatraju etičke implikacije tih promjena, npr. odjeća i moda.

Alternativno mogu diskutovati o prednostima i manama online kupovine u pogledu zdravlja, okoliša i pravičnosti.

